

Στην ελληνική κλασική μουσική σκηνή, το όνομα **Ανδρέας Ροδουσάκης** σημαίνει πάρα πολλά!

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#) / [Πολυμέσα - Multimedia](#) / [Συνεντεύξεις](#)

Για όσους ασχολούνται με την ελληνική κλασική μουσική σκηνή, το όνομα Ανδρέας Ροδουσάκης σημαίνει πάρα πολλά! Για τους υπόλοιπους, [μια γρήγορη ματιά ΕΔΩ](#), δηλ. σε ένα μέρος της τεράστιας σε ποιότητα και ποσότητα δισκογραφίας του, νομίζω πως αρκεί για να συνειδητοποιήσουν το πόσο «γνωστός από χρόνια» τους είναι ο εμβληματικός αυτός Έλληνας σολίστ του κοντραμπάσου.

Για εμένα και για τον Νότη Μαυρουδή που είχαμε την τύχη να συνεργαστούμε επανειλημμένα μαζί του, είναι μεγάλη χαρά και τιμή να φιλοξενούμε στο TaR τη συνέντευξη αυτού του πανάξιου καλλιτέχνη, που με την πληθωρική προσωπικότητα του σημάδεψε, όσο λίγοι σύγχρονοι μουσικοί, την εξέλιξη της νεότερης ελληνικής μουσικής. Νομίζω πως εύστοχα ο Θεοδωράκης τον προσφωνεί «Θεμέλιο της μουσικής μου». Απόντος του μέγα Μάνου, παίρνω επίσης το θάρρος να τον αποκαλέσω για λογαριασμό του «Θεμέλια και Κολώνες» της Μεγάλης του

Χατζιδάκι Σχολής.

Αν σήμερα, το σύγχρονο life style επιτάσσει μια ζωή χωρίς πνευματικότητα, συναρτώντας την κοινωνική καταξίωση με ρηχές υλικές αξίες, όπως ένα γκουρμέ πιάτο, ενός φημισμένου «τηλεαστέρα»-σεφ, μερικές δεκαετίες πριν, εκπρόσωποι μιας άλλης γενιάς, μακρινής τόσο χρονικά, όσο και αξιακά, πρόσφεραν άφθονη πνευματική τροφή. Εκείνες οι τιμημένες γενιές, σε αντίθεση με τις σημερινές, συνέβαλαν στο να γραφτούν ορισμένα από τα σημαντικότερα Κεφάλαια στην ιστορία της ελληνικής μουσικής. Μια τέτοια περίπτωση, συνιστά ο κοντραμπασίστας, Ανδρέας Ροδουσάκης. Μέλος της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, (Κ.Ο.Α.) ήδη από το 1958, καθώς και της Ορχήστρας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, με τη δεξιοτεχνία του, συνέβαλε τα μέγιστα προς την κατεύθυνση αναβάθμισης της τεχνικής του κοντραμπάσου ως σόλο μουσικού οργάνου και ως σολίστ στη χώρα μας έδωσε ατομικό ρεσιτάλ κοντραμπάσου. Έχει συνεργαστεί με τους σημαντικότερους Έλληνες συνθέτες: Μίκη Θεοδωράκη, Σταύρο Κουγιουμτζή, Γιάννη Μαρκόπουλο, Τώνη Μαρούδα, Νότη Μαυρουδή, Σταύρο Ξαρχάκο, Μίμη Πλέσσα, Διονύση Σαββόπουλο και πολύ στενά με τον Μάνο Χατζιδάκι, συμμετέχοντας σε ιστορικές ηχογραφήσεις που άφησαν εποχή. Συνεργάστηκε επίσης με συνθέτες της μουσικής πρωτοπορίας, όπως τον Ακαδημαϊκό Θόδωρο Αντωνίου, αλλά και τους αείμνηστους Γιάννη Χρήστου, Γιώργο Σισιλιάνο, Μιχάλη Αδάμη κ.ά. Ο Ανδρέας Ροδουσάκης, με υποδέχεται με εγκαρδιότητα και αξιοπρόσεκτη σεμνότητα. Δεν περιορίζεται στη διήγηση πτυχών της ζωής και της αξιοσέβαστης καριέρας του. Μέσα από ένα συγκροτημένο λόγο, υπογραμμίζει τα κακώς κείμενα στο χώρο της μουσικής. Επωφελούμενος δε από την-επίσης

σημαντική-συνδικαλιστική του εμπειρία, υπερασπίζεται τα δικαιώματα των μουσικών με έκδηλο πνεύμα συναδελφικής αλληλεγγύης. Αγωνιώντας για το μέλλον του κλάδου, διατυπώνει ενδιαφέρουσες προτάσεις τόσο για τα καίρια προβλήματα των μουσικών, όσο και τα αδιέξοδα της μουσικής Παιδείας, αρθρώνοντας ένα λόγο που προσιδιάζει σε «πατρική συμβουλή».

«Εδώ, οι μουσικοί είναι ανίσχυροι! Γι' αυτό κάνω την πρόταση να συσταθεί μια Ομοσπονδία Ορχηστρών που σήμερα πλέον θα είναι ισχυρή, γιατί οι Ορχήστρες είναι Κρατικές. Η Κ.Ο.Α., η Κ.Ο.Θ., η Ορχήστρα της Ε.Λ.Σ., είναι μόνιμοι μουσικοί. Αυτά τα τρία μεγάλα συγκροτήματα, μαζί με την Εθνική Ορχήστρα της Ραδιοφωνίας, αλλά ενδεχομένως και ορχήστρες των Δήμων, μπορούν να κάνουν έναν κορμό πολύ γερό! Και πίσω από αυτούς, μπορεί να μπει η Federation International Musical η (FIM).»

Τ.Β. Η ενασχόληση με το Κοντραμπάσο δεν ήταν συνήθης την εποχή που ήσασταν μαθητής. Πότε και υπό ποιες συνθήκες αποφασίσατε να ασχοληθείτε με αυτό;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Εμείς περάσαμε από πολύ δύσκολες φάσεις. Όταν γεννιέσαι το '32, φθάνεις στην Κατοχή, περνάς αμέσως μετά εμφυλίου... τέλος

πάντων...καταφέραμε να επιβιώσουμε. Ως προς την ενασχόληση με το κοντραμπάσο, συνέβη το εξής: ήταν μια περίοδος που άκουγα μουσική από ένα ραδιοφωνάκι που είχαμε στο σπίτι. Είχε ο πατέρας μου μια κιθάρα και ήθελα να μάθω. Στη γειτονιά μας, διέμενε ένας κιθαριστής από τους "trio guitarra", ονόματι Κεφαλάς Γιώργος. Ήμουν έφηβος, γύρω στα 16, όταν του είπα: «κύριε Γιώργο, μήπως μπορείς να μου μάθεις κιθάρα;» Αλλά με απέτρεψε κατά κάποιο τρόπο. Όμως η γιαγιά μου, η οποία ήταν πολύ ευαίσθητη και με αγαπούσε πολύ, όταν είδε ότι ήθελα να μάθω κιθάρα, μου έδωσε κάποια χρήματα και γράφτηκα στο Ελληνικό Ωδείο, όπου είχα δάσκαλο τον Μιλτιάδη Κουτούγκο, ονομαστό τότε καθηγητή κιθάρας, ανώτερων θεωρητικών και συνθέτη. Μια προσωπικότητα μαζί με τον Μάριο Βάρβογλη, τον Αντίοχο Ευαγγελάτο, τον Αλέκο Κόντη. Δεν έπαιρνε χρήματα για την σπουδή μου ο ίδιος, απλώς πλήρωνα το ωδείο. Όμως σε 8 μήνες τελείωσαν τα χρήματα... Εν τω μεταξύ, ήμουν και σε μια χορωδία θρησκευτική, η οποία είχε έναν πολύ σπουδαίο χοράρχη, τον Βασίλη Καρποδίνη, ο οποίος μας έκανε χορωδιακά και θεωρία μουσικής. Αυτός όμως ήταν ταυτόχρονα και στη χορωδία του Δήμου Αθηναίων. Κάποια στιγμή μας λέει: «δεν ερχόσαστε από κει να μάθετε κανένα μουσικό όργανο;» Πήγαμε. Ήταν Διευθυντής τότε ένας σπουδαίος αρχιμουσικός ονόματι Σπυρίδων Δουκάκης. Μας κατέταξε για εκμάθηση πνευστών: άλλον για τρομπόνι, άλλον για κλαρινέτο και εμένα για φλάουτο. Καθώς περιεργαζόμουν το χώρο, βλέπω σε μια γωνία ένα κοντραμπάσο. Πάω εκεί με περιέργεια και αρχίζω να παίζω με τις χορδές. Έρχεται όμως ο επιμελητής και μου λέει αυστηρά: «Τι κάνεις εδώ; άκουσε, εδώ υπάρχει δάσκαλος! Άμα θες, έλα να μάθεις!» Τελείωσε, αυτό ήταν! Ξεκίνησα κοντραμπάσο με τον εξαιρετο μουσικό Μάριο Σεμιτέκολο(συνωνυμία με τη Νέλλη Σεμιτέκολο) και δεν το άφησα ποτέ μου.

Τ.Β. Γιατί κάνατε και άλλες σπουδές εκτός από μουσικές;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Γιατί ο πατέρας μου, ήθελε να «προχωρήσω στα γράμματα», όπως έλεγε. Επειδή ήμουν καλός στα μαθηματικά πέρασα το 1951 πρώτος στο Μικρό Πολυτεχνείο, από το οποίο αποφοίτησα με άριστα το 1955. Ήμουν όμως αχώριστος με το δοξάρι! Ο συγχωρεμένος ο δάσκαλός μου, Μάριος Σεμιτέκολο, ήταν κορυφαίος Α΄ στην Ορχήστρα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής (ΕΛΣ) και κορυφαίος Β΄ στην Κρατική Ορχήστρα Αθηνών (ΚΟΑ). Έμενε δε, στη Νέα Χαλκηδόνα. Αφού τελείωνα τις υποχρεώσεις μου στο Μικρό Πολυτεχνείο, έπαιρνα το Λεωφορείο και πήγαινα να μελετήσω κοντραμπάσο σ' ένα Υπόγειο που μου είχε παραχωρήσει ο δάσκαλός μου. Η σύζυγός του, η κυρία Βασιλική, που άκουγε τη μελέτη, μου έλεγε: «Ανδρέα παιδί μου τι είναι αυτό το μαρτύριο που ακούω!» Βλέπετε το υπόγειο που μελετούσα ήταν κάτω από την κουζίνα της! Ακούγονται

λίγο περίεργα αυτά σήμερα. Αλλά η αγάπη προς το όργανο αυτό ήταν τόσο μεγάλη, που τελειώνοντας το Πολυτεχνείο είχα προχωρήσει πολύ. Εκεί παρουσιάζονται οι πρώτες ευκαιρίες στη σταδιοδρομία μου. Μου έλεγε ο δάσκαλός μου: «με αυτό το όργανο θα γνωρίσεις τον κόσμο ολόκληρο! Και ταξίδια θα κάνεις και χρήματα θα κερδίσεις». Εκείνη την περίοδο είχα μια γνωριμία στη γειτονιά, με έναν πολύ καλό μουσικό, που διακρίθηκε στην ελαφρά μουσική, τον Τίτο Καλλίρη. Ήταν μέλος του μουσικού συγκροτήματος του Μίμη Πλέσσα. Μου λέει μια μέρα: «Ο Πλέσσας, θέλει έναν μουσικό που να παίζει κοντραμπάσο για να συμμετάσχει σε ένα σχήμα που θα παίζει σε κρουαζιερόπλοιο. Πήγαινε να σε ακούσει!» Είχα ένα κοντραμπάσο (1/2) του δασκάλου που μελέταγα σπίτι. Το βάζω στον ώμο και προχωράω βάδην από την οδό Ιοκάστης στον Κολωνό που έμενα, όλη την Αγίου Μελετίου, ώσπου φθάνω στο σπίτι του Πλέσσα, στην πλατεία Αμερικής. Με άκουσε και αμέσως με ενέταξε στο κουαρτέτο του. Με το σχήμα αυτό, παίζαμε σε ένα Κρουαζιερόπλοιο ονόματι «Δελφίни». Πήγαμε Δαλματικές ακτές, Βενετία, Κρήτη. Αυτή ήταν η πρώτη μου επαγγελματική γνωριμία, παίζοντας στο ελεύθερο αυτό είδος της μουσικής που ο Πλέσσας είχε φέρει με τόση επιτυχία, τη τζαζ της εποχής εκείνης. Τότε συνειδητοποίησα ότι αυτό το όργανο θα μου δώσει ευκαιρίες αφενός μεν να παίξω με έναν τόσο καλό μουσικό, αφετέρου να κερδίζω χρήματα. Θεωρώ προνόμιο το ότι βρέθηκα με πολύ σπουδαίους μουσικούς στην ελαφρά και τη λαϊκή μουσική. Τον Δεκέμβριο του '57, γίνομαι μέλος της Ορχήστρας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, όπου πρώτο κοντραμπάσο ήταν ο δάσκαλός μου. Εκεί απολαμβάνω το απόσταγμα της μουσικής που λέγεται όπερα. Ξεκινάω με Aida, μόνο το Εμβατήριο ν' ακούσει κανείς. Εν των μεταξύ, μελετώ σκληρά, γιατί το όνειρό μου είναι να γίνω μέλος της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών. Δίνω ακρόαση το '58.

T.B. Η απόφαση επαγγελματικής ενασχόλησής σας με τη μουσική πώς έγινε δεκτή από το οικογενειακό σας περιβάλλον;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Η προκατάληψη ήταν πολύ έντονη και ίσως υπάρχει ακόμη. Όμως επειδή τελείωσα τις σπουδές μου, ήμουν εντάξει απέναντι στο καθήκον αυτό. Από κει και μετά, ξεκινώντας την επαγγελματική μου σταδιοδρομία, δυστυχώς έχασα τον πατέρα μου. Δεν νομίζω ότι θα είχε αντίρρηση στην εξέλιξη που είχα. Όμως πέθανε νέος, μόλις 52 ετών, από νεφρική ανεπάρκεια. Ικανοποιήθηκε μεν από την άποψη ότι τελείωσα, αλλά δεν πρόλαβε να με δει σε πλήρη εξέλιξη. Τον Δεκέμβρη του '57 μπήκα στην ΕΛΣ και το '58, έγινε η τιμητική πρόσκλησή μου ως εκτάκτου στην Κ.Ο.Α. μετά από ακρόαση. Εκεί έδωσα μαζί με

άλλους πέντε, οι οποίοι ήταν του ωδείου Αθηνών. Παρότι δεν ήμουν του Ωδείου Αθηνών, εκτίμησαν την παρουσία μου. Δεν προσέλαβαν όμως κανέναν-πιστεύω για να μην επιλέξουν αποφοίτους άλλου ωδείου. Όμως την επόμενη μέρα, μου στέλνουν ένα γράμμα που έγραφε: «καλείστε να λάβετε μέρος στη δοκιμή της Ορχήστρας». Ήταν το μεγαλύτερο «παράσημο» που μπορεί να πάρει μουσικός! Εκεί μπαίνω στα βαθιά. Η Κ.Ο.Α. ανέκαθεν ήταν μια ορχήστρα που κράταγε τους θεσμούς. Ήταν πολύ σπουδαίοι μουσικοί! Είχαν ένα επίπεδο φοβερό! Όταν έμπαινες εκεί, έμπαινες μέσα σε ένα ναό, που ήταν ο μεγαλύτερος από τους Δωρικούς. Τον Απρίλιο του '59, μπήκα ως μόνιμος στην ΚΟΑ μετά από ακρόαση και τον Οκτώβριο του ίδιου χρόνου παντρεύτηκα. Έτσι ήμουν στην Κ.Ο.Α. και στην Ορχήστρα της Ε.Λ.Σ., οπότε συνδυάζονταν τα δυο κορυφαία γεγονότα στη μουσική: η συμφωνική και η όπερα. Όμως η δική μου δραστηριότητα συμπληρωνόταν και από τον τομέα του λαϊκού τραγουδιού. Στο πλαίσιο αυτό, γνωρίζομαι με το Μίκη και γράφουμε τον «Επιτάφιο». Με όλα αυτά, η μητέρα μου είδε τη ζωή μου να βελτιώνεται και έτσι δεν είχα αντιρρήσεις από το οικογενειακό μου περιβάλλον.

Τ.Β. Περίπου σε ποιο έτος έγινε αυτή η πρώτη σας επαγγελματική συνεργασία;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Ήμουν ακόμη φοιτητής στο Πολυτεχνείο, το '55 τελείωσα, όταν ήδη από τις αρχές του '52 μπαίνω στην πιάνο και δουλεύω νύχτα με τον συγχωρεμένο τον Τώνη Μαρούδα σε ένα μαγαζί στην Καστέλλα, το Salon Grec. Ήταν ένα πολύ σπουδαίο μαγαζί! Έρχονταν το βράδυ όλοι οι επώνυμοι, η Μελίνα Μερκούρη, ο Αριστοτέλης Ωνάσης και καθόντουσαν από τις 2.00 μέχρι τις 05.00 το πρωί. Η δουλειά όμως σκληρή. Ειδικά με το πιτσικάτο, τα χέρια ήταν πολύ πονεμένα. Αυτό το λέω, γιατί ό κόσμος νομίζει ότι εμείς διασκεδάσαμε. Αργότερα, γνωρίζομαι με τον Γιώργο τον Μουζάκη κάνουμε τον πρώτο δίσκο, αρχίζω δηλαδή και παίζω και στους δίσκους πια. Γνωρίζομαι σιγά σιγά και με τα άλλα τα «μεγαθήρια». Πρώτα από όλους με τον Μίκη Θεοδωράκη, το '62 και αμέσως μετά με τον Μάνο Χατζιδάκι.

Τ.Β. Όταν δημιουργούνται αυτά τα έργα, «Επιτάφιος», «Μεγάλος Ερωτικός» κτλ, είχατε επίγνωση ότι γράφονται ορισμένα από τα σπουδαιότερα κεφάλαια της ιστορίας του ελληνικού τραγουδιού;

Ανδρέας Ροδουσάκης: είχα επίγνωση ότι συνεργαζόμουν με πολύ σπουδαίους συνθέτες. Το καταλάβαινες από την ποιότητα και τον τρόπο με τον οποίο μιλάγες μαζί τους. Ιδιαίτερα με τον Μάνο, μιλούσαμε την ίδια γλώσσα. Γνωρίζομαι με το Μίκη, με το Μάνο, αλλά και με τους Γιώργο Μουζάκη, Σταύρο Ξαρχάκο, Γιάννη Μαρκόπουλο, όπου κάνω όλα του τα πρώτα έργα. Στη συνέχεια, συνεργαζόμαστε με Διονύση Σαββόπουλο, Γιάννη Σπανό, Νότη Μαυρουδή. Επίσης και με πιο λαϊκούς συνθέτες, όπως ο Μπάμπης Μπακάλης, ο Σταύρος Κουγιουμτζής. Με φωνάζει η Κολούμπια για συνεργασίες. Μετά ξεκινώ με Αλέκο Πατσιφά σε τραγούδια με την Αρλέτα, την Καίτη Χωματά, το νέο κύμα γενικότερα. Έχω δίσκους με αφιερώσεις από τον Μάνο, τον Μίκη, τον Μαρκόπουλο.

Τοσ Άνδρην Πάτριον
Σταίροσ τος Πάτριον
ΜΑ Πάτριον
Μητροπολιτικόν
1. 11. 51
Αθήνα

Εὐὲν Ἀνδρῶν αὐτῶ
Τοὺς καλλιτέχνους μου γίγνεται
Εὐὲν Ἀνδρῶν με' ἀνταρτικῶ
γὰρ τὴν ἑξῆς τοῦ καὶ τὴν
εὐαγγελία τοῦ Εὐὲν Ἀνδρῶν
τὸν καλλιτέχνη ἀνταρτικῶ
Εὐὲν τοῦ
Μητροπολιτικόν

Όμως πάντοτε προτεραιότητα ήταν η Κ.Ο.Α. και η Ε.Λ.Σ. Μέσα σε όλα αυτά, γίνομαι απαραίτητος και στο συνδικαλιστικό κομμάτι. Βρίσκω έναν αδρανή Σύλλογο στην Κ.Ο.Α. και τον ενεργοποιώ. Στην Ε.Λ.Σ. δεν υπάρχει Σύλλογος και τον συγκροτούμε μαζί με άλλους συναδέλφους. Επίσης συνεργάζομαι με το Εθνικό Θέατρο, εμφανιζόμαστε και στην Επίδαυρο. Εκεί ερμηνεύουμε Μαρκόπουλο και άλλους συνθέτες, πίσω από τα σκηνικά, ζωντανά καταρχήν, δεν υπάρχει ακόμη ηχογράφηση. Λίγο αργότερα, έρχεται και η ηχογράφηση. Όλοι έχουν αφιερώσει σε μένα ειλικρινείς αφιερώσεις με αγάπη και εκτίμηση και αυτό είναι που με κράτησε λιγάκι να πω: «Δόξα τω Θεώ, κάτι έκανα». Μερίδα κοινού που μας έβλεπε στην Κρατική και στην Λυρική, μας σταματάει ακόμη και σήμερα και μας λέει: «σε θυμάμαι που έπαιζες τότε...» Εντούτοις, τα έργα που γράψαμε με τους Χατζιδάκι, Θεοδωράκη, Μαρκόπουλο, Ξαρχάκο, μας έφεραν πολύ πιο μπροστά στον κόσμο. Και όλα αυτά επιμηκύνουν τη γκάμα των συνθετών με τους οποίους συνεργάζομαι και προστίθενται και όσοι έγραψαν για θέατρο και αρχαία τραγωδία. Μέσα σε αυτούς, έρχονται οι Γιάννης Χρήστου, Θόδωρος Αντωνίου, Γιώργος Σισιλιάνος, Μιχάλης Αδάμης. Μπαίνει στη ζωή μου και η σύγχρονη μουσική, την οποία βρίσκω εξαιρετικά ενδιαφέρουσα.

STEREO

CSDG 68

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΥ (1926 - 1970)**1. ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΡΓΑ****ΟΒΙΣ Α****ΠΡΑΞΗ ΓΙΑ 12 (1966 - 8.55'')**

Για 11 έγχορδα, πιάνο και κρουστά.
 ΝΕΛΛΗ ΣΕΜΙΤΕΚΟΛΟ, πιάνο και κρουστά.
 ΑΝΔΡΕΑΣ ΡΟΔΟΥΣΑΚΗΣ, κοντραμπάσο.

ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 1 (1968 - 10.40'')

(αστρονομικοτοιδανιακτερονομηγυριν)
 Για βαρίτονο και ένοργανο σύνολο.
 Κείμενο από τον Άγαμέμνονα του Αισχύλου.
 ΣΠΥΡΟΣ ΣΑΚΚΑΣ, βαρίτονος.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ - Δι.ση Θ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Παραγωγή δίσκων: «Ελληνικός Σύνδεσμος Σύγχρονης Μουσικής» (ΕΣΣΥΜ).
 Χρηματοδότηση ήχοληψίας: Ίδρυμα Φόρντ.
 Εικόνα καλλιμματος: «Πράξη για 12», συνθετική παρτιτούρα, έκδοτική επιμέλεια και καθαρογραφή Νίκου Αβγέρη, έκδοση J. & W. Chester, Λονδίνο.
 Σήμα σειράς δίσκων Χρήστου: «Μεταπραξη» (σχηματοποίηση) — Σύνθεση καλλιμματος: Δ. Άρβανίτης.

ΟΒΙΣ Β**ΑΝΑΠΑΡΑΣΤΑΣΗ 3 (1968/69 - 10.15'')**

(Ο πιανίστας)
 Για έναν ήθοσο, ένοργανο σύνολο και μαγνητοταινίες.
 ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΣΕΜΙΤΕΚΟΛΟ, ήθοσοός.

ΕΠΙΚΥΚΛΟΣ 2 (1968/69 - 9.30'')

Γραφή για δίσκο.
 Έπιξεργασία μαγνητοταινίας άπ' τον ίδιο τον συνθέτη.

JANI CHRISTOU (1926 - 1970)**1. LATE WORKS****SIDE 1****PRAXIS FOR 12 (1966 - 8.55'')**

For 11 strings, piano and percussion.
 NELLY SEMITEKOLO, piano and percussion.
 ANDREAS RODOUSSAKIS, double - bass.

ANAPARASTASIS 1 (1968 - 10.40'')

(astronkatithanykteronomigyrin)
 For baritone and instrumental ensemble.
 Text from Aeschylus' Agamemnon.
 SPYROS SAKKAS, baritone.

HELLENIC GROUP OF CONTEMPORARY MUSIC - Cond. by Th. ANTONIOU

Producer of this record: «Hellenic Association for Contemporary Musica (HACM).
 Financing of recording: Ford Foundation.
 Cover picture: «Praxis for 12», synthetic score, edited and finally copied by Nikos Avgheris, publ. by J. & W. Chester, London.
 Emblem for Christou record series: «Metapraxix» (schematized) — Cover design: D. Arvanitis.

SIDE 2**ANAPARASTASIS 3 (1968/69 - 10.15'')**

(The pianist)
 For one actor, instrumental ensemble and tapes.
 GREGORY SEMITEKOLO, actor.

EPICYCLE 2 (1968/69 - 9.30'')

Version for a record.
 Tape prepared by the composer himself.

EMIAA

EMIAL

EMI RECORDS (GREECE) S.A. 100, SOFIA, GREECE
 EMI RECORDS (UK) LTD. 25, ABINGDON ROAD, LONDON, ENGLAND
 EMI RECORDS (USA) INC. 300, NEW YORK, N.Y., U.S.A.

INTERNATIONAL RECORDING & REPRODUCTION RIGHTS SOCIETY, INC. (IRRS)

T.B. Σας εκφράζει η σύγχρονη μουσική;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Έχω παίξει Χρήστου, έργα όπως το «Πράξη για 12», «Η κυρία με τη Στρυχνίνη», τη μουσική που έχει γράψει για το έργο «Βάτραχοι» και «Πέρσες», σε σκηνοθεσία του Κουν. Μάλιστα, ο συγχωρεμένος ο Μίμης ο Κουγιουμτζής, έχει τραβήξει ταινία την ώρα που διευθύνει ο Γιάννης Χρήστου το μικρό σύνολο που γράφουν για τους «Πέρσες». Ο Θόδωρος Αντωνίου μας ωθεί σε αυτά. Γνωρίζομαι με τον Στέφανο Βασιλειάδη, παίζω το «Εν Πυρί», ένα έργο που έγραψε για κοντραμπάσο και μαγνητοταινία. Το παίζω και σε αρκετές ακόμη εκτελέσεις. Μέχρι και σε χορόδραμα το παρουσιάσαμε στην αίθουσα του Κολλεγίου.

Τ.Β. Νομίζετε ότι όλες αυτές οι συνεργασίες, σας επηρέασαν ως σολίστ και ευρύτερα ως προσωπικότητα;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Όπως, τηρουμένων των αναλογιών, με ένα πιάνο πρέπει να παίζεις Μπαχ, Χατζιδάκι, Σούμπερτ κ.ά. και να παίζεις για όλους το ίδιο καλά, έτσι και εγώ σε κάθε περίπτωση ήμουν δοσμένος στον άνθρωπο και το είδος, που είχα κληθεί να υπηρετήσω. Δεν με επηρέασε κάποιος ιδιαίτερα. Με συνεπήρε πιο πολύ η συνεργασία με τον Χατζιδάκι. Ήμουν κατά κάποιο τρόπο αποκλειστικά συνεργάτης του. Επίσης με τον Ξαρχάκο, κάναμε καταπληκτικές συναυλίες, όπως μια σπουδαία περιοδεία στην Ευρώπη με την Αγνή Μάλτσα «Τα τραγούδια της πατρίδας μου», χάλασε κόσμος! Πήγαμε στη Βιέννη, παντού πήγαμε! Επίσης, με τον Μαρκόπουλο κάναμε πολύ ωραίες συναυλίες, πήγαμε Βρυξέλες. Ο Θεοδωράκης, έκανε πολλές συναυλίες εκτός Ελλάδος, τις οποίες εγώ δεν μπορούσα να ακολουθήσω. Εντούτοις, έπαιξα ένα κονσερτίνο για κοντραμπάσο και Ορχήστρα, με τη Μικρή Ορχήστρα Αθηνών, (Μ.Ο.Α) το 1963. Διηύθυνε ο Μίκης Θεοδωράκης. Κάτι ακόμη που επιχείρησα καλά, ήταν ένα ρεσιτάλ, το οποίο έδωσα στη νέα αίθουσα του Ινστιτούτου Γκαίτε το 1982. Επί δεκαετίες δεν είχε ξαναγίνει ρεσιτάλ κοντραμπάσου! Αντιθέτως, σήμερα το κοντραμπάσο και ως σόλο όργανο έχει προοδεύσει πάρα πολύ.

Σκίτσο της Έλλης Σολομωνίδου που απεικονίζει την σύμπραξη, ως σολίστ, του Ανδρέα Ροδουσάκη με τη ΜΟΑ, με μαέστρο τον Μίκη Θεοδωράκη

Τ.Β. Πώς ξεκίνησε η συνεργασία με τον Μάνο Χατζιδάκι;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Γνωριστήκαμε το 1962 όταν αρρώστησε ένας εξαιρετικός συνάδελφος, ο Κώστας ο Σεϊτανίδης, που είχε γράψει και ελαφρά τραγούδια. Ήταν κοντραμπασίστας στην Ελαφρά Ορχήστρα της Ραδιοφωνίας. Έτσι καλέσανε εμένα. Ηχογραφούσε τότε ο Μάνος ένα έργο που λεγόταν: «Ο Λέων της Σπάρτης». Και από τότε συνεχίσαμε μαζί και γράψαμε όλα αυτά τα έργα. Στην περίπτωση του «Μεγάλου Ερωτικού» δε, την ώρα που το γράφαμε, λέγαμε στο Μάνο το αντίθετο από αυτό που νομίζει κανείς: «Μάνο τι έργα είναι αυτά;» «Ποιος θα τα τραγουδήσει;» Είχαμε συνηθίσει το είδος εκείνο, το οποίο ήταν πιο εύκολο που γράφαμε τότε, «μυθολογία», «15 Εσπερινοί» όλα τα άλλα, ήταν πιο εύκολα. Ο «Μεγάλος Ερωτικός» διέφερε από τα υπόλοιπα. Δεν είχαμε καταλάβει ακόμη ότι είχαμε πραγματικά αυτό το μεγαλειώδες και πολύ σοβαρό έργο να υπηρετήσουμε, το οποίο βέβαια παίχτηκε και με πολύ καλούς μουσικούς και ζήσαμε πολύ ωραίες στιγμές.

Ηχογραφώντας τον «Μεγάλο Ερωτικό»: σε πρώτο πλάνο Μ. Χατζιδάκις, Φ. Νταντωνάκη, Α. Ροδουσάκης

*Στιγμιότυπο από την ηχοληψία των «15 Εσπερινών»
(Αλίκη Κρίθαρη (άρπα), Γεράσιμος Μηλιαρέσης (κιθ.) Δημήτρης Φάμπας (κιθ.) Ανδρέας Ροδουσάκης
(κοντραμπάσο) και Μάνος Χατζιδάκις (πιάνο))*

Τώρα παίχτηκε προ ημερών, στην εναλλακτική αίθουσα της Ε.Λ.Σ. Έγιναν τέσσερις συναυλίες με αυτό το έργο. Είχα παραστεί σε όλες τις πρόβες, γιατί πλέον ήμουν ο μόνος εκ των επιζώντων, μαζί με την Αλίκη Κρίθαρη στην άρπα, μόνο οι δυο μας

έχουμε επιζηήσει από τότε. Είναι δυο πολύ σπουδαίες κορυφές αυτά τα δυο έργα: «Οι 15 Εσπερινοί» και «Ο Μεγάλος Ερωτικός».

Τ.Β. Κατά τη διάρκεια των διαφόρων ηχογραφήσεων, οι μουσικοί ήρθατε πότε κατά κάποιο τρόπο σε σύγκρουση με τον Μάνο Χατζιδάκι;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Για μουσικά ζητήματα όχι. Αλλά ο Μάνος δεν ήθελε να μιλάμε την ώρα της δουλειάς για οικονομικά θέματα. Εγώ λόγω του ότι είχα Θετική Παιδεία, ασχολούμουν με οργανωτικά και οικονομικά ζητήματα. Επειδή ήμουν αναμειγμένος στα συνδικαλιστικά, με παρακίνησαν οι μουσικοί σε μια από τις ηχογραφήσεις και μου είπαν: «μίλησε με το Μάνο, πώς θα πληρωθούμε με την ώρα ή με το κομμάτι;» Διέπραξα λοιπόν το σφάλμα να τον ρωτήσω σχετικά την ώρα της ηχογράφησης. Ο Μάνος πυρ και μανία! Ακόμη και ο Κώστας ο Γρηγορέας θυμάται το επεισόδιο, ήταν και αυτός στην συγκεκριμένη ηχογράφηση. Βέβαια, δεν το επανέλαβα το λάθος αυτό. Αλλά και με όλους τους άλλους συνθέτες που δούλεψα, δεν είχα κανένα παράπονο από κανέναν. Να μην με αδικήσει κάποιος δεν θυμάμαι όλα τα ονόματα.

Ο Σαββόπουλος, σε μια συνεργασία που κάναμε, τη «Ρεζέρβα», έγραψε ένα κομμάτι που λέγεται: «Ο Πολιτευτής». Με έβαλε να παίξω ένα ταξίμι ως εισαγωγή στο κομμάτι. Αφού τελειώσαμε το δίσκο, λέει: «Παιδιά έχω γράψει ένα τραγούδι με τα ονόματα των μουσικών. Θέλετε να έρθουμε να το γράψουμε;» Το τραγούδι, το οποίο έγινε επιτυχία μεγάλη, σ' ένα σημείο λέει: «ηλεκτρικό κοντραμπάσο ο Τσεσμελής και κοντραμπάσο με δοξάρι ο Ροδουσάκης ο πολύς!» Από τότε κάθε φορά που έλεγα το επώνυμό μου, με αποκαλούσαν: «ο Ροδουσάκης ο πολύς!» Ακόμη και σε ένα Δικαστήριο που είχα πάει για μάρτυρας, μου λέει η Πρόεδρος: «Ροδουσάκης; ο Πολύς;»

«Ο Πολιτευτής», με το «ταξίμι» του Ανδρέα Ροδουσάκη ως εισαγωγή

Τ.Β. Σε μια συνέντευξή σας ασκείτε κριτική στην ποιότητα του σύγχρονου ελαφρού τραγουδιού και τους στίχους, λέγοντας ότι δίνουν στα τραγούδια ένα «στοιχείο επιδερμικό», το οποίο «δεν εμπνέει πολιτισμό». Για ποιους λόγους υποβαθμίστηκε το Ελληνικό τραγούδι;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Εμείς όταν μπαίναμε στο στούντιο, είμασταν μια ομάδα ανθρώπων που ακούγαμε ο ένας τον άλλο. Η παρουσία του συνθέτη ενέπνεε τους εκτελεστές. Αυτό έπαιζε μεγάλο ρόλο στο αποτέλεσμα. Σήμερα οι περισσότεροι γράφουν ακούγοντας επί μέρους τμήματα και εντάσσουν το μέρος που τους αναλογεί στην ηχογράφηση. Όλο αυτό γίνεται απρόσωπο και ψυχρό. Εμείς ηχογραφήσαμε όλοι μαζί ακόμη και για κινηματογράφο. Έχω ηχογραφήσει μαζί με

τον Μίκη Θεοδωράκη και τον συγχωρεμένο τον Μιχάλη Κακογιάννη, τη μουσική του Θεοδωράκη για το έργο: «Τα ψάρια βγήκαν στη στεριά». Ήταν μέσα και ο Μίκης και κάναμε μουσική όλοι μαζί βλέποντας την εικόνα σε λούπες. Θυμάμαι τον Κακογιάννη, ο οποίος ερχόταν κοντά και συζητούσαμε για την ερμηνεία. Αντιθέτως, σήμερα η εξέλιξη της τεχνολογίας σε πολλά πράγματα έβγαλε τον ανθρώπινο παράγοντα από τη μέση. Ακούγοντας ένα οποιοδήποτε τραγούδι, υπάρχει ένας ρυθμός, μια ηλεκτρονική παρουσία, η οποία είναι αδυσώπητη. Δεν αφήνει ούτε στιγμή να αισθανθεί ο άνθρωπος κάτι βαθύτερο, να αφουγκραστεί την πνευματικότητα που τυχόν υποκρύπτει ο στίχος και η μουσική. Είδα ανθρώπους να συνθέτουν μπροστά σε ένα κομπιούτερ. Είναι τόσο εύκολο να το κάνεις, ώστε οποιοσδήποτε μπορεί να δώσει μια σύνθεση, με ένα στοιχείο είτε ρυθμικό, είτε μελωδικό, που μπορεί να προέκυψε και τυχαία! Με αυτό τον τρόπο, κάποιος δημιουργεί ένα τραγούδι και ίσως αισθάνεται «φθασμένος». Αυτή η τεχνολογία νομίζω ότι κατέβασε την ποιότητα στη σύνθεση.

«Τέλος δεν έχει το τραγούδι»: Ένα άλμπουμ του 1982, χαρακτηριστικό δείγμα ποιοτικής ηχογράφησης της εποχής, όπου οι συντελεστές ηχογράφησαν ταυτοχρόνως στο στούντιο, ως μουσικό σύνολο.

T.B. Με την πνευματικότητα που σας διακρίνει, έχετε εκφράσει το θαυμασμό σας για τη Βυζαντινή μουσική. Διαφωνείτε με τυχόν προσπάθειες εξευρωπαϊσμού της;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Το κοντραμπάσο και όλα τα έγχορδα όργανα, μη έχοντας τα τάστα, έχουμε τη δυνατότητα να παίζουμε και υποδιαιρέσεις του τόνου. Έτσι θα μπορούσαμε να αποδίδουμε τη Βυζαντινή μελωδία ακριβώς όπως η φωνή θέλει να την εκφράσει. Όταν πηγαίνω στο Άγιο Όρος, θέλω να απολαμβάνω το Βυζαντινό Μέλος και όχι τη Δυτική μουσική. Εκεί, δεν «περνάει» ούτε ένα διάστημα «τρίτης μικρής». Θέλει ισοκράτημα. Αυτή η θαυμάσια ψαλτική που σε συγκινεί αφάνταστα. Υπήρξαν συνθέτες που προσπαθήσαν να εντάξουν στη Βυζαντινή όργανα δυτικής μουσικής. Ένας από αυτούς, ήταν ένας αξιολογότατος ιεροψάλτης, ονόματι Σωκράτης Βενάρδος. Έγραψε πάρα πολλούς δίσκους. Μάλιστα, ένα από τα έργα του έχει μείνει από τα πολύ σπουδαία, έγραψε για τον Κοσμά τον Αιτωλό μια τέτοια Ραψωδία, Βυζαντινή. Αλλά κατά τη γνώμη μου, δεν χωράνε δυο πράγματα τόσο διαφορετικά στο ίδιο καλούπι. Έγινε μια προσπάθεια, η οποία είχε αποτελέσματα, αλλά όχι Βυζαντινά. Το Βυζαντινό κομμάτι παραμένει πάντοτε αυτούσιο. Η δική μου συμβουλή είναι να μην γίνεται τέτοια προσπάθεια, γιατί αλλοιώνει και το είδος, που είναι ξεχωριστό και υπέροχο.

Τ.Β. Ποιες νομίζετε ότι είναι οι κυριότερες μεταρρυθμίσεις που κρίνονται απαραίτητες προς την κατεύθυνση αναβάθμισης της μουσικής εκπαίδευσης στη χώρα μας;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Ειδικά στο θέμα των εκτελεστών μουσικών, οι σπουδές μας είναι αδιαβάθμιτες. Είναι η μεγαλύτερη αδικία που έχει γίνει σε κλάδο! Γιατί όπως ξέρετε, απαιτούνται τουλάχιστον 7 έως 12 χρόνια σπουδών για να πει κάποιος ότι έγινε ολοκληρωμένος μουσικός. Ειδικά δε, για το πιάνο και το βιολί, τα χρόνια σπουδών είναι ανάλογα με των ιατρών!. Όταν λοιπόν μια σπουδή έχει τόσο μεγάλες απαιτήσεις, είναι δυνατόν να μένει αδιαβάθμιτη; Στο παρελθόν, έγινε μια προσπάθεια να υπάρξει διαβάθμιση για τα πτυχία και τα διπλώματα. Επί Υπουργίας Ανδρέα Ανδριανόπουλου, είχαμε κάνει ένα σχέδιο νόμου. Αλλά τορπιλίστηκε. Δυστυχώς. Δεν έγινε κάτι και δεν βλέπω να γίνεται, γιατί δεν το παρακολουθεί κανείς. Δυστυχώς δεν ιδρύθηκε ούτε η λεγόμενη μουσική Ακαδημία. Θα χρειαζόταν αυτό το Ανώτατο ίδρυμα, το οποίο θα έφερνε εξαιρετικά αποτελέσματα, γιατί έχουμε πάρα πολύ καλούς μουσικούς. Γι'αυτό, οι ταγοί του επαγγέλματος Μαέστροι, Ακαδημαϊκοί κ.ά., θα έπρεπε να προωθήσουν το όραμα της μουσικής Ακαδημίας.

Ανδρέας Ροδουσάκης και Μάνος Χατζιδάκις, μαζί με τον κλαρινετίστα Νίκο Γκίνο, επίσης στενό συνεργάτη του συνθέτη.

T.B. Λόγω της ιδιότητάς σας ως τέως προέδρου της Κ.Ο.Α. έχετε να αναφέρετε συνεργασίες που ήταν σημαντικές στο πλαίσιο αυτό;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Ο Χατζιδάκις ήταν διευθυντής της Κ.Ο.Α. Τον πρώτο χρόνο λειτούργησε θαυμάσια, γινόντουσαν τα πάντα με πολύ ωραίο ρυθμό. Αλλά κάποια στιγμή, ο τότε πρόεδρος του Πανελληνίου Μουσικού Συλλόγου, ονόματι Ευάγγελος Κατσάμπας, πήρε αρνητική θέση απέναντι στην ορχήστρα διεκδικώντας κάποια αιτήματα. Εγώ ήμουν τότε Πρόεδρος των μουσικών της Κ.Ο.Α. και συντάχθηκα με τις διεκδικήσεις του Πανελληνίου Μουσικού Συλλόγου. Έτσι ήρθα σε ρήξη με το Μάνο και βρεθήκαμε για πρώτη φορά σε απόσταση. Πέρασαν δυο χρόνια με αυτή τη διεκδικητική, με δημοσιεύματα εκατέρωθεν και αιχμηρές τοποθετήσεις του Μάνου από το Τρίτο Πρόγραμμα, του οποίου ήταν Διευθυντής. Αλλά μόλις παραιτείται από Διευθυντής της ΚΟΑ, την επομένη μέρα με παίρνουν τηλέφωνο να πάμε για ηχογράφιση! Συνεχίστηκε η συνεργασία μας μέχρι το τέλος να μην είχε συμβεί τίποτα! Δυστυχώς έφυγε σχετικά νωρίς. Μακάρι να ζούσε ακόμη! Η περίοδος της απόστασης με το Μάνο, ήταν πολύ δύσκολη για μένα. Μου στοίχησε πολύ το ότι δεν έπαιξα σε μερικά έργα του, όχι οικονομικά, αλλά επί της ουσίας.

T.B. Η Κ.Ο.Α. τα τελευταία χρόνια έχει κάνει ένα πρωτοφανές «άνοιγμα στην κοινωνία» και προσπαθεί να μυήσει στη λεγόμενη κλασική μουσική ένα ευρύτερο κοινό, το οποίο δεν έχει γαλουχηθεί με συμφωνική μουσική και μουσική δωματίου. Πώς κρίνετε αυτή την πρωτοβουλία;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Νομίζω ότι τελευταίο δείγμα ήταν αυτό που έγινε προσφάτως με τους Scorpions. Αυτό μπορεί να είναι το πιο extreme Δεν είμαι και δεν υπήρξα ποτέ αντίθετος σε κάθε τι προοδευτικό. Ένας από τους λόγους που η Κ.Ο.Α. δεν είχε πολύ ευρύ κοινό, είναι ότι αλλάζαμε κάθε τόσο στέγη. Ορφέα, Ρεξ, Παλλάς. Ήταν ένα ασταθές κλίμα για την Ορχήστρα. Θα μου πείτε η στέγαση παίζει ρόλο; Νομίζω ναι. Γιατί όταν έγινε το Μέγαρο Μουσικής, η Κ.Ο.Α. βρήκε ένα καταφύγιο κάπως πιο σταθερό και τα δεδομένα άρχισαν να μεταβάλλονται προς το καλύτερο. Βεβαίως, παίζει ρόλο και η προσωπικότητα του εκάστοτε Διευθυντή Ορχήστρας. Οι Διευθυντές έχουν την τάση να κάνουν νεοτερισμούς. Όμως ο τρόπος που γίνονται, πρέπει να μην υποτιμά και να μην υποβαθμίζει το κυρίως έργο που έχει η συμφωνική ορχήστρα. Σε όλα τα κράτη που έχουν ανεπτυγμένη την κλασική μουσική, το κλασικό κομμάτι κυριαρχεί στις εκδηλώσεις. Μεγάλες ορχήστρες μπορεί να χρειάζονται οικονομική ενίσχυση με μια δραστηριότητα πιο κοντά στον κόσμο. Σε μας οι Κρατικές Ορχήστρες είναι επιδοτούμενες από το Υπουργείο Πολιτισμού. Οι άλλοι που αγωνίζονται για να έχουν εισπρακτικά οφέλη, κάνουν παραχωρήσεις. Μπορεί να παίζουν ακόμη και ποπ μουσική! Συμφωνώ με τη διεύρυνση του ρεπερτορίου, φθάνει να μην εξασθενεί το κυρίως έργο της

ορχήστρας.

T.B. Θα θέλατε να διηγηθείτε κάποια δύσκολη στιγμή της καριέρας σας;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Όταν ήταν διευθυντής στο Τρίτο Πρόγραμμα ο αείμνηστος Γιώργος Τσαγκάρης,-πολύ σπουδαίο παιδί, με τα οράματά του, είχε φέρει πάρα πολύ μπροστά το Τρίτο Πρόγραμμα και δυστυχώς έφυγε νωρίς-έκανε ένα αφιέρωμα στους Έλληνες Μουσικούς Ερμηνευτές και μου ζήτησε να παίξω έργα από τη φιλολογία του κοντραμπάσου. Θυμήθηκα μια σύνθεση του κοντραμπασίστα John Walton, η οποία λέγεται «Seven Sonorities» (7 ηχοχρώματα) και είναι γραμμένο για 3 κοντραμπάσα. Ήμουν ενθουσιασμένος με την ιδέα να κάνω την τριπλή εγγραφή. Μπαίνω στο στούντιο, έχοντας μεγάλη πείρα στην ηχογράφηση. Λέω στον Γιώργο Τσαγκάρη: «σε δυο μέρες θα έχω τελειώσει». Γράφω την πρώτη φωνή και πάω να γράψω τη δεύτερη και δεν μου κόλλαγε! Πάω να περάσω την τρίτη φωνή εκεί να δείτε... Κάνω μια σύντομη παρένθεση, για να εξηγήσω ότι το κοντραμπάσο έχει μια απόσταση ημιτονίου από το πρώτο δάκτυλο μέχρι το δεύτερο, περίπου 2,5 εκατοστά. Αν δεν πατήσεις σωστά, υπάρχει μια ανεπαίσθητη ηχητική αλλοίωση. Όταν παίζεις μια φωνή, αυτό δεν γίνεται αντιληπτό. Όταν όμως πρέπει απάνω σε αυτή, να γράψεις δεύτερη φωνή, πρέπει να κάνεις την ίδια «παρατυπία», ώστε όσο διάστημα λείπει από την πρώτη φωνή, αντιστοίχως να λείπει και από τη δεύτερη κοκ Έτσι χρειάστηκα και δεύτερη εβδομάδα για να

μπορέσω να έχω αποτέλεσμα! Χρόνια αργότερα, άκουσα μέσω του youtube τρεις διαφορετικές εκτελέσεις αυτού του έργου και διαπίστωσα ότι μερικά από αυτά που έπαιξα είναι πολύ καλά. Από τα 7 έργα που είχα ερμηνεύσει τότε, επέλεξα 3 που θεώρησα ως πιο ενδιαφέροντα, για να παρουσιαστούν στο [διαδικτυακό περιοδικό www.tar.gr](http://www.tar.gr).

Ο Ανδρέας Ροδουσάκης ερμηνεύει τρία μέρη από τα «Seven Sonorities για τρία κοντραμπάσα του John Walton». Από την εκπομπή της ΕΡΤ Έλληνες Μουσικοί Ερμηνευτές, σε σκηνοθεσία Κωστή Ζώη.

T.B. Πώς κρίνετε το επίπεδο των νέων μουσικών; Πιστεύετε ότι βαίνει αυξανόμενο ή μειούμενο εν συγκρίσει με τη δική σας εποχή;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Βαίνει αυξανόμενο. Τα σημερινά παιδιά είναι καταπληκτικοί κοντραμπασίστες. Έχουν σπουδάσει και στο εξωτερικό, έχουν κάνει σεμινάρια, συναυλίες, έχουν επαφές με άλλους μουσικούς, αποκόμισαν πολλαπλά οφέλη από τη διεθνή εμπειρία. Όσοι επιστρέφουν στην Ελλάδα, έρχονται έχοντας κάνει πολύ ωραία προετοιμασία. Τα νέα παιδιά είναι πιο εξελιγμένα από τη δική μας γενιά. Τα παιδιά παίζουν με πιο μεγάλη άνεση, διότι η τεχνική του οργάνου έχει προοδεύσει πάρα πολύ. Εμείς δεν αξιωθήκαμε να πάμε στο εξωτερικό, αλλά, παρόλα αυτά, βρήκαμε τρόπους να έχουμε επαφή με τον έξω κόσμο. Εγώ ως τότε πρόεδρος των μουσικών στην Κ.Ο.Α., όταν ξεκίνησε το Φεστιβάλ Αθηνών, σε συνεννόηση με τον τότε επικεφαλής Διευθυντή, είχα πετύχει να διαθέτουν στην ΚΟΑ 20 προσκλήσεις σε κάθε εμφάνιση που έκανε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή ορχήστρα. Εκεί ρωτούσαμε τους άλλους μουσικούς ό,τι απορίες είχαμε, είτε αυτές αφορούσαν μουσική, είτε πρακτικά θέματα, όπως τι χορδές παίρνουν, τι ρετσίνα βάζουν στο δοξάρι κτλ. Γνωρίστηκα με πολλούς από αυτούς τους ανθρώπους και μάλιστα ακόμη έχω φιλίες δεκαετιών!

T.B. Άρα είναι καλύτεροι εν συγκρίσει με τη δική σας γενιά;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Εμείς είχαμε λιγότερες ευκαιρίες. Θυμάμαι, ήμουν ανήσυχο πνεύμα. Το '78 είχα πάει με τη γυναίκα μου στο Λονδίνο. Συμπτωματικά, διαβάζω σε μια εφημερίδα ότι γίνεται μια competition και workshop σ' ένα νησί έξω από το Λονδίνο, το Isle of Man και ότι παίζουν κοντραμπάσο τα μεγαλύτερα «ιερά τέρατα» της Ευρώπης. Αφήνω την οικογένεια, που κάναμε διακοπές στο Λονδίνο, παίρνω ένα αεροπλάνο, χωρίς να ξέρω ακριβώς που πηγαίνω. Λίγη ώρα αργότερα, βρίσκομαι μπροστά σε κορυφαίους της Φιλαρμονικής του Βερολίνου, της Πράγας! Τους βλέπω να παίζουν, να μιλάνε. Όταν επιστρέψαμε στην Ελλάδα, κάλεσα στο σπίτι τους συναδέλφους να δουν (από μια βιντεοκασέτα που εξασφάλισα με οικονομική δυσκολία, γιατί είχα περιορισμένο συνάλλαγμα) και να διδαχθούν πώς

ερμηνεύουν οι κορυφαίοι κοντραμπασίστες της Ευρώπης. Μετά από 4 χρόνια, το '82, με έστειλε στο ίδιο Φεστιβάλ το Υπουργείο Πολιτισμού, ως εκπρόσωπο της Ελλάδας, ύστερα από σχετική πρόκληση των οργανωτών.

Τ.Β. Τι θα συμβουλεύατε ένα νέο που επιθυμεί να σταδιοδρομήσει ως σολίστ κοντραμπάσου;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Να αγαπάει το μουσικό όργανο που καλείται να υπηρετήσει, να ταυτίζεται με αυτό. Το πάθος για το μουσικό όργανο της επιλογής καθενός, είναι η κινητήριος δύναμη για να διακριθεί. Αλλά προπαντός μελέτη! Γιατί η επαφή αυτή, σου δίνει τη δυνατότητα να είσαι καλός στη δουλειά σου. Οι άλλοι νομίζουν ότι όταν παίζουμε, αυτό μας προάγει. Μόνο η μελέτη μας πάει μπροστά!

Τ.Β. Θα θέλατε να συμπληρώσετε κάτι και δεν σας έδωσα την ευκαιρία;

Ανδρέας Ροδουσάκης: Δεν προωθούνται τα δίκαια αιτήματα των μουσικών, γιατί έχουν περιοριστεί σε μικρές πρωτοβάθμιες συλλογικότητες. Θυμάμαι, είχαμε κάνει μια απεργία με την Κ.Ο.Α. επί κυβερνήσεως Κωνσταντίνου Καραμανλή. Ο συγχωρεμένος ο Τάσης Αποστολίδης ως εξάρχων και εγώ ως Πρόεδρος του Συλλόγου, ζητήσαμε ακρόαση από τον Πρωθυπουργό, Κωνσταντίνο Καραμανλή. Συντάξαμε ένα κείμενο και μας δέχθηκε. Αλλά τ' ακούσαμε χύμα! «Γυρίστε στη δουλειά σας και θα δω τι μπορώ να κάνω! Αλλιώς θα με έχετε απέναντι!» Και όντως λύσαμε την απεργία μετά. Πάντοτε η Ορχήστρα είχε ανάγκες, όχι μόνο οικονομικές, αλλά και θεσμικές. (Προσλήψεις μουσικών, το θέμα των φράκων, γιατί πληρώνουμε τις στολές μας μόνοι μας κτλ). Σε ό,τι αφορά τις αμοιβές, παίρναμε στην Κ.Ο.Α. μισά, στην Ε.Λ.Σ. άλλα μισά, για να έχουμε ένα μισθό. Σήμερα, εξακολουθούν να υπάρχουν προβλήματα. Υπάρχει Σύλλογος στην Κ.Ο.Α. και στην Ορχήστρα της Ε.Λ.Σ., αλλά ασχολούνται με περιστασιακά θέματα. Δεν έχουν μια Δευτεροβάθμια Ένωση. Είχα ζητήσει κάποτε να γίνει μια Ομοσπονδία, όπως έχουν όλοι οι κλάδοι στο εξωτερικό. Οι Ομοσπονδίες στα σοβαρά τους θέματα είναι πολιορκητικοί κριοί! Έχουν δύναμη! Εδώ, οι μουσικοί είναι ανίσχυροι! Γι' αυτό κάνω την πρόταση να συσταθεί μια Ομοσπονδία Ορχηστρών που σήμερα πλέον θα είναι ισχυρή, γιατί οι Ορχήστρες είναι Κρατικές. Η Κ.Ο.Α., η Κ.Ο.Θ., η

Ορχήστρα της Ε.Λ.Σ., είναι μόνιμοι μουσικοί. Αυτά τα τρία μεγάλα συγκροτήματα, μαζί με την Εθνική Ορχήστρα της Ραδιοφωνίας, αλλά ενδεχομένως και ορχήστρες των Δήμων, μπορούν να κάνουν έναν κορμό πολύ γερό! Και πίσω από αυτούς, μπορεί να μπει η Federation International Musical η (FIM) μια διεθνής οργάνωση, η οποία ήταν αρωγός και στον Πανελλήνιο Μουσικό Σύλλογο, που ήταν μέλος της. Θυμάμαι, είχε προγραμματιστεί μια συναυλία στο Ηρώδειο, την οποία διηύθυνε ο Σταύρος Ξαρχάκος. Η FIM είχε δώσει εντολή να μην γίνει η συναυλία, εάν δεν μονιμοποιούνταν οι μουσικοί που είχαν δώσει ακροάσεις στην Κ.Ο.Α., γιατί δεν προχώραγαν τα εντάλματα για να τους προσλάβουν. Για να πετύχει αυτό το αίτημα, είχε «μπλοκάρει» τότε το Φεστιβάλ Αθηνών, απειλώντας να μην γίνει καμία εκδήλωση ούτε από Έλληνες, ούτε από Ξένους. Τελικά, υποχώρησε η Πολιτεία. Έπαιξε καθοριστικό ρόλο η FIM! Σήμερα δεν υπάρχει κάτι αντίστοιχο. Οι μουσικοί είναι μετέωροι, όπως πριν δεκαετίες....

Πηγή: tar.gr